

Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu Konferans Salonu Örneğinde Eğitim Yapılarında Konferans Salonu Tasarımının Çocukların Dikkat Süresi ile İlişkisi

Didem ERTEN BİLGİÇ, Demet YÜCE AY¹

Atıf/©: ERTEN BİLGİÇ, Didem ve YÜCE AY, Demet, Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu Konferans Salonu Örneğinde Eğitim Yapılarında Konferans Salonu Tasarımının Çocukların Dikkat Süresi ile İlişkisi, Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi 2021/6 (1), 120-135.

Öz

Bir ülkenin geleceğini şekillendirecek olan çocuklar iyi yetiştirilirse gelecek de iyi kurgulanacaktır. Bu sebepten onlara verilen eğitimin verimli olabilmesi için her türlü çalışma çok önemlidir. Doğru stratejilerle oluşturulan eğitim sisteminin en başta çocuğun dikkatini çekmesi, ardından öğretici ve akılda kalıcı olması beklenmektedir. Her eğitim yapısında, çoğu aktivite için ayrı mekânın oluşturulamaması, konferans salonlarının çok işlevli olarak kullanılmasına sebep olmuştur. İçerisinde çeşitli eğitimler, gösteriler, drama, müzik ve ritim çalışmaları yapılan konferans salonları, çocuk gelişimi için önemli katkılar sağlayan mekânlardandır. Öğrencilere sunulan eğitimlerin verimli geçebilmesi ve bu eğitimlerde öğrencilerin ilgi sürelerinin uzatılabilmesi için konferans salonu iç mekân tasarımının önemi büyüktür.

Bu makalede eğitim yapılarındaki konferans salonlarında 11 ile 14 yaşları arasındaki öğrencilerin mekân tasarımı ve konsantrasyon süreleri ile ilişkisi incelenmiştir. Makalenin amacı konferans salonlarında çocukların konsantrasyon sürelerinin uzatılmasının mekân tasarımı ile ilişkisini ortaya koymaktır. İzlenen yöntem ilk olarak literatür araştırmalarının yapılması, konu hakkında değerlendirme ölçütlerinin saptanması ve kuramsal araştırmalara deneysel alan olarak seçilen Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu Konferans Salonunun kullanıcıları olan öğretmenlerle yapılan anket çalışması yoluyla değerlendirilmesidir. Konu ile ilgili elde edilen verilerle çalışma sonucunda konferans salonunun kullanımını destekleyici, doğru tasarımlar yaparak eğitimlerde çocukların konsantrasyon sürelerinin uzatılabileceği ortaya çıkmıştır.

120

Anahtar Kelimeler: Duyu, Duyum, Fenomenoloji, İç Mekân Tasarımı, Konferans Salonu

The Relationship Between the Attention Span of Children and the Design of Conference Halls in Educational Buildings in the Bartın Ulus 75th Republic Middle School Example

Atıf/©: ERTEN BİLGİÇ, Didem ve YÜCE AY, Demet, The Relationship Between the Attention Span of Children and the Design of Conference Halls in Educational Buildings in the Bartın Ulus 75th Republic Middle School Example, Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi 2021/6 (1), 120-135.

Abstract

The better future of a country is shaped by the education its children receive. Hence, all kinds of effort are crucial for an efficient education. An education system that has been established on thorough strategies is fundamentally expected to attract the attention of the child, then to be instructive and memorable. The inability to create a separate space for most activities resulted in the multifunctional use of conference halls. Conference halls, where various training, drama studies, shows, music are held, are amongst the venues that make significant contributions to child development. The design of a conference hall is of great importance for the training offered to be efficient and for maintaining longer attention.

This article examines the relationship between the space design of school conference halls and the attention span of students aged 11 to 14. The article aims to reveal the correlation between the extension of children's attention span in conference halls, and space design. The method of this

¹ Doç. Dr. Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, didemerten@gmail.com/ ORCID: 0000-0002-6304-8648

İç mimar Demet YÜCE AY, Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, demet_yuce@hotmail.com/ORCID: 0000-0001-5834-6467

Geliş/Received: 03.06.2021 **Kabul/Accepted:** 05.07.2021

article is to conduct literary research, determine the evaluation criteria regarding the subject, and evaluate it through a survey conducted with the teachers who are the users of Bartın Ulus 75th Year Republic Secondary School Conference Hall, the experimental area for theoretical research. As a result of working with the data obtained on the subject, it has been revealed that children's attention span can be extended by establishing correct designs that support the use of the conference hall.

Keywords: Sense, Sensation, Phenomenology, Interior Design, Conference Hall

GİRİŞ

İnsanların eğitime ve öğrenmeye en açık olduğu zamanlar çocukluk yıllarıdır. Çocuklukta yaşananların unutulmaması, öğrenilen bilgilerin hafızada yer etmesi, temel davranış kalıplarının oluşması da bu durumu destekler niteliktedir. Çocukların verileni algılayıp, algıladıkları üzerinden de kendilerini biçimlendirdiklerini unutmamak gerekmektedir. Bu sebeple çocuklara erken yaşlardan itibaren ne kadar iyi eğitim imkânları sunulursa o kadar bilgili ve başarılı nesiller yetişecektir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2020 yılında açıkladığı Milli Eğitim İstatistiklerine göre; Türkiye'de 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi (4+4+4 eğitim sistemi) içerisindeki örgün eğitimdeki öğrencilerin 1 milyon 629 bin 720'si okul öncesi eğitim seviyesinde, 5 milyon 279 bin 945'i ilköğretim seviyesinde ve 5 milyon 701 bin 564 öğrenci ise ortaokul seviyesindedir. 5 milyon 630 bin 652 öğrenciyse ortaöğretimdedir (URL 1). Bu verilerden de anlaşılmaktadır ki; eğitim yapılarının iç mekân düzenlemelerinin, hedefine ve kullanıcının özelliklerine uygun olarak tasarlanması eğitimin kalitesi ile doğrudan ilişkili olmakla birlikte, bu çalışmanın genel kullanıcı kitlesi olarak belirlenen ortaokul seviyesindeki öğrenci grubu örgün eğitimin en kalabalık grubunu oluşturmaktadır.

Özel okulların imkânları doğrultusunda eğitim verilen yerlerin iç mekân düzenlemeleri genellikle uzman öğretmenlerin ve iç mimarların elinde yapılsa da devlet okullarında iç mekân düzenlemeleri çoğu zaman çeşitli olanaksızlıklardan dolayı tamamlanamamaktadır. Oysaki okullarda eğitimi verimli hale getirmek için yapının mevcut olanaklarını doğru şekilde kullanabilmek başarıyı arttıracak unsurlardandır.

Birçok çalışma, okul yapısının fiziki koşulları ile öğrenci performansı arasında önemli bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmalarda, eğitim yapılarının fiziksel koşullarının öğrencinin başarısını doğrudan veya dolaylı olarak etkilediği saptanmıştır (Lackney, 1999; Lyons 2001; Edward, 2006; Vandier 2011akt. Al Şensoy, Sağsöz, 2015, s: 88). Çocuğun bireysel becerilerini, ilgi alanlarını, öğrenme alternatiflerini keşfederek bu duruma uygun mekânlarda eğitim görmesini sağlamak, başarıyı olumlu şekilde etkilemektedir. Yukarıda anlatılan gerekçelerden hareketle bu çalışmada 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi içerisindeki ikinci 4'lük kısımda eğitim gören öğrencilerin ilgi ve becerileri araştırılmış, bu yaş grubu için konferans salonlarının yararları belirlenmiştir. Bu bağlamda konferans salonlarında öğrencilerin dikkat sürelerinin devamlılığının sağlanması için mekânda bulunması gereken ölçütler belirlenmiş ve örnek seçilen konferans salonu üzerinden anketler yapılarak bu ölçütlerin çocukların konsantrasyon sürelerine olan etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çocuklar yaşlarına göre farklı algılama seviyelerine sahiptirler. Çocukların konsantrasyon süresinin yaşla birlikte arttığı çocukların sezgi, hafıza ve dikkat güçlerinin doğasının önemli olduğunu vurgulanmaktadır (Doğan, 2007: 170). Çocuklar mekânları, olayları, tüm çevre ilişkilerini farklı yaşlarda farklı yorumlarlar ve çevrelerinden etkilenirler. Çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişim süreçlerinde çevresindeki tüm etmenler, çocuğun çevreyi algılama biçimini etkiler, şekillendirir (Kail, 2003 akt. Koç, 2012: 9). Beynin gelişimi sonucu, çocukta giderek artan öğrenme, anımsama, muhakeme yeteneği oluşur. Böylelikle çocuk bir yandan fiziksel olarak

büyürken bir yandan da zihinsel olarak gelişir (Öz, 1997 akt. Koç, 2012: 10). En geç anasınıfı veya ilkokul 1. sınıflardan itibaren, belirlenen müfredat doğrultusunda okul disiplini ile yeni bilgiler öğrenip doğumdan itibaren başlayan bilişsel gelişimlerini hızlandırarak devam ettirmektedirler. Çocukluk döneminde her yaş için farklı algı ve yetenek gelişimi yaşanmaktadır. Birbirlerine çok yakın yaşlardaki çocukların, yaş farklılıkları nedeniyle, farklı algı düzeylerinde oldukları görülmektedir. Bu algı düzey farklılıklarına örnek olarak yapılan deneylerden elde edilen bulgulara göre; yedi yaşından itibaren çocuk bir kil topağının hangi şekle sokulursa sokulsun aynı miktardaki maddeyi kapsadığını kavrar. Ancak ağırlığın değişmediğini ancak on yaşına geldiğinde, hacmin değişmediğini de daha sonraki yıllarda anlar (Erten Bilgiç, 2015:69). Yaşa göre değişim gösteren bu algısal farklılıklar mekân algılamaya için de geçerlidir.

Her çocuğun kendine özgü ilgi ve yetenekleri vardır. Burada önemli olan, öğretmen ve ailelerin çocuğun geliştirmekten mutluluk duyacağı alanları keşfedebilmesine olanak sağlayacak doğru yönlendirmelerde bulunabilmesi ve çocuğa bu konuda alanlar oluşturabilmesidir. Eğitim yapılarında konferans salonları gibi mekânlar, çocuğun ilgi ve yeteneklerinin keşfedilip geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu durumda çocuk ilgi alanları doğrultusunda kendini geliştirirken farklı konularda da pek çok beceri de kazanmaktadır. Çocuklar 10-11 yaşlarına geldiklerinde, eğitim öğretimle de birlikte kendilerini geliştirmeye devam ederler. Çocuklar, bu aşamada objeleri ve olayları anlamak için mantıklarını kullanmaya, olay ve olgulara farklı açıdan bakmaya başlarlar. Örneğin başkalarının fikirlerini anlamaya çalışırlar. Çocuklar, daha ileri seviyelerde düşünebilmektedirler (Doğan, 2007: 160). Yani bu yaşlardaki çocukların bu tür eğilim ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için kurgulanmış olan konferans salonlarında aktivite ve çalışmalar yapmaları uygun olacaktır. Konferans Salonları, sahne sanatlarının icra edildiği, bilgilendirme sunumlarının yapıldığı, tören, temsil ve eğitim amaçlı kullanılabilen kademeli oturma düzeneğine sahip mekânlar olarak tanımlanırlar (MEB, 2015: 27).

Okuldaki sosyal iletişim yolları incelendiğinde, öğrencinin; öğretmenleri ve çok sayıda öğrenci ile iletişim haline olması beklenmekte ve öğrenciyi bu konuda destekleyecek alanların başında konferans salonları gelmektedir. Her etkinlik için farklı mekânın işlevlendirilemediği sosyal alanların yeterli olmadığı okullarda, konferans salonlarında; eğitim, drama, müzik, ritim çalışmaları, etkinlikler, gösteriler gerçekleştirilmekte yani mekân çok amaçlı kullanılmaktadır. Çok amaçlı kullanılan konferans salonları, ortaokul dönemindeki çocukların çalışmaları ve etkinlikleri sırasında pek çok anı biriktirmeleri ve mekânı farklı rollerde kullanabildikleri yerlerdendir. Konferans salonlarında öğrenci bazen dinleyici ve izleyici rolünderken bazen de sahnede anlatıcı ve gösteri yapan konumundadır. Monoton dersliklerin yanında, konferans salonlarında özel zamanlarda çalışmalar yapan, performans sergileyen ya da sergileneni izleyen öğrenci belleğinde en kalıcı olan bu zamanları konferans salonunda geçirmektedir. Eğitim mekânlarında ortak alanlardan olan konferans salonlarının etkin kullanımı öğrencinin pedagojik gelişimi için büyük bir öneme sahiptir. Her eğitim yapısında, her aktivite için ayrı alanın oluşturulamaması nedeniyle konferans salonlarının çok işlevli şekilde kullanımı, önemini daha da pekiştirmektedir. Okul eğitiminin amaçlarından biri, çocuktaki zihinsel aktivitenin gelişmesini sağlamaktır. Sovyet Psikolog Vygotsky (1896-1934) ise olgun zihinsel aktivitenin sosyal iletişim yoluyla geliştiğinden söz etmektedir. Bu bağlamda okul ve eğitim önemli rollere sahiptir (Doğan, 2007: 171).

Müzik eğitimi öğrencinin gelişiminde çoklu rol oynamaktadır. Müzik temel elemanları aracılığıyla çocuğun müziksel becerileri ve örneğin ritim eğitimi ile yoluyla müzik dışı becerilerin de geliştirilmesi sağlanmaktadır. (Erdal, 2012:54). Çocuğun dikkat ve konsantrasyon gelişimi sadece müzik faaliyetleriyle değil, pek çok sosyal aktivite ile de gelişmektedir. Öğrencilerin toplu eğitimlerde, eğitimin oyunlaştırılması sayesinde fark etmeden pek çok zihinsel aktiviteyi eğlenerek

gerçekleştirmesi, dikkat gelişimini de sağlanmaktadır. Bu oyunlarda çocuk tam bir zihinsel konsantrasyonla kendini, hayali bir dramatik durumun içinde tasarlayarak dışındaki nesnelere yönelmekte ve bu yolla çocukta zihinsel konsantrasyon, gözlem yapma ve organize etme gücü, sabretme özelliği ve yazma, okuma, enstrüman çalma, resim yapma gibi bazı sanatsal beceriler gelişmektedir. (Sağlam, 2003:13).

Eğitim ve öğretimle çocukların; dikkat, konsantrasyon, hafıza, düşünme, öğrenme, dil konusundaki yeteneklerini geliştirmek mümkündür. Çocuklarda öğrenme; oyun oynarken, çeşitli sanat dallarıyla uğraşırken, sosyal iletişim kurarken, çevrelerindeki dünyayı tecrübe ederken doğal olarak da gerçekleşen bir olgudur. Yani zihinsel aktivite sosyal iletişim yoluyla da gelişmektedir. Bu sebepten belirtilen yaş aralığındaki çocukların sosyal faaliyetlerini destekleyecek mekânların eğitimdeki önemini kavrayıp bu mekânları eğitim sisteminde aktif olarak kullanılabilir hale getirmek gerekmektedir. Yani çocuk farklı dallarda geliştikçe konsantrasyon yeteneği gelişir, dikkat etme süresi arttıkça bilişsel gelişim artar. Düzenli bir müzik eğitimi alan deney grubundaki öğrencilerin, diğer kontrol grubunda bulunan ve kısmen müzik eğitimi alan öğrencilere göre dikkatlerini bir konuda çok daha iyi yoğunlaştırabildikleri ve IQ değerlerinde artış olduğu gözlenmiştir” (Bozkaya, 2001’den akt., Özelma 2015, :3). Eğitim mekânlarını, öğrencinin ilgisini cezbedecek ve severek eğitim göreceği yerler haline getirmek, sosyal aktivitelerin geliştirilmesi öğrencinin okulu ve eğitimi sevmesine neden olacak etmenlerdendir. ABD’li profesör yazar Daniel L. Duke (1939-2009) ise davet edici okul ortamının öğrencilerin devam düzeyinin artmasında ve başarı oranlarının yükselmesinde rol oynadığını belirtmiştir (Türk, Midilli Sarı, 2020:723). Bu bilgi, mekân tasarımının öğrencinin okulu sevmesinde ve başarı düzeyinin artmasında ne kadar etkili olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır.

Çocuktaki Mekân Algısı

Çocuk, görsel ve görmenin ötesinde olan duyu ve duyular yoluyla bulunduğu mekânı algılamaktadır. Mekânın rengi, biçimi, psikolojik olarak çocuğa hissettirdikleri o mekânın değerini ortaya koymaktadır. Mekândaki doku, biçim, ışık, soyut ve somut sınırlandırıcı öğeler, bölücüler, donatılar, kapılar, pencereler mekân algısını oluşturan parçalardır. Çocuktaki mekân algısı çocuğun mekân içerisindeki düşüncelerini, ruhsal durumunu, davranışlarını da etkilemektedir. Mekân tasarımı ile çocuğun davranışlarını yönlendirmek mümkündür. Yaratılan mekânlar ve sistemler davranışlarla şekillenirken, davranışlarda bu mekânlara göre tekrar tekrar düzenlenir (Örer, 2002 akt. Koç, 2012: 7). Çocuğun mekân içerisinde nerede konumlanacağını ne şekilde bir aktivite yapacağını mekânda bulunan ipuçları belirlemektedir. Çocuğun mekân içerisinde gerçekleştirdiği aktivite sırasında dikkat, motivasyon gibi psikolojik ihtiyaçlarının mekân tarafından yeteri kadar karşılanmasını da mekân tasarımı ve bu tasarımı çocuğun nasıl algıladığı ile ilişkilidir.

Dikkat, bireyin bilgilenmesi için en önemli zihinsel süreçlerden biridir. Dikkat, bireyin beceri kazanmak ve uygun davranış alışkanlıkları oluşturmak için çeşitli uyaranları seçmesini sağlamaktadır (Orhan, 2020: 22). Yani çocuğun eğitim yapılarında, öğrenme eylemi ve yapacağı aktiviteler sırasında bilişsel gelişimi için en çok ihtiyaç duyduğu olgulardan biri “dikkat”tir. Dikkati sağlamada birincil algı sistemi olarak “görsel algı” aktif olarak çalışsa da duyu ve duyularla da algı sistemi devamlılık göstermektedir. Bu nedenle çocuğun mekân algısı hem görsel algı hem de duyu ve duyular üzerinden ayrı başlıklarda incelenmiştir.

Çocuktaki Görsel Algı Üzerine Mekân Tasarımı

Çocuğa uygun tasarlanmış mekânlar, çocuğun görsel algı gelişimini destekleyen ve ona mekân içerisinde ihtiyacı olanı veren alanlardır. Çevre, uyaranlar bakımından ne kadar zengin olursa çocuk o kadar hızlı gelişmektedir (Şentürk, Erten Bilgiç, 2015: 56). Okullarda tavan, zemin, duvar, bölücü donatı ve mobilyalarda kullanılan malzeme yelpazesinin geniş olması, çocuklara

görsel zenginlik sağlanmaktadır. Mekânda biçim, renk ve dokunun uyandırdığı hislerden yararlanılarak mekânın işlevi desteklenmelidir. Yani mekânda zemin ya da tavanın yükseltilip alçaltılması, duvar biçiminin keskin ya da kavisli hatlardan oluşması vb. tamamen tasarımcının mekândakilere hissettirmek istedikleri ve alanın işlevi ile alakalıdır. Görsel algıyla ilişkili olarak, kullanılan nesnenin-mekânın, rengi-ışığı, boyutu-büyüklüğü, biçimsel durumu, dokusu, konumu-yönü, fonksiyonu önemlidir (Çukur, Güller Delice, 2011: 28). Mekân içerisinde zemin düzleminin yükseltilmesiyle veya alçaltılmasıyla mekânlarda sınırlılık algısı yaratmaktadır (Şentürk, Erten Bilgiç, 2015:55). Zemin ve tavadaki bu kot farklılıkları mekândaki sınırlılık algısının başaktörleridir. İncelemenin hiyerarşik ilerlemesi için mekândaki yatay ve dikey bölücüler ile mekân donatıları ayrı başlıklar halinde irdelenmişlerdir.

Mekândaki Yatay Bölücüler

Yatay olarak mekânı tanımlayan elemanlar; zemin ve tavadan oluşmaktadır. Çocuğun antropometrik ölçülerinin yetişkinlerden farklı olması sebebiyle çocuk için oluşturulan mekânların tavan yüksekliği çocuğun kendini güvende ve rahat hissetmesi için oldukça önemlidir. Kullanıcısı çocuk olan mekânlarda, mekânın yüksekliği çocuk boyu ile orantılı olacak kadar alçak yetişkinleri rahatsız etmeyecek kadar yüksek olmalıdır. Çocuğun mekânda konumlandığı yerin, sahne yüksekliği ve uzaklığına göre durumu, sahnenin tamamının görülmesi konsantrasyonun devamlılığı için önemli hususlardandır. Sahne yüksekliğinin mekân boyutuna uygunluğu ve seyirci zemininin kodlandırılarak oluşturulması konsantrasyonun sağlanmasında temel gerekliliklerdendir. Bu konu hakkında incelenmesi gereken diğer bir konu da çocuğun kaybolma kaygısının önüne geçebilmektir. Çocuğun sosyalleştiği, eğitim gördüğü büyük ölçekteki mekânlarda döşemelerin yönlendirici öge olarak da kullanılması sayesinde çocuk, aktivite bittiğinde ne şekilde ortamdaki ayrılacağını düşünüp kaygılanmak durumunda kalmaz. Bu sayede aktiviteye daha dikkatle bağlanması sağlanabilir.

Mekândaki Dikey Bölücüler

Dikey olarak mekânı tanımlayan elemanlar; duvar, kolon, merdiven, rampa, pencere, kapı boşlukları olarak sıralanabilir. Bu parçalar çocuğun algısını kendi ebatlarına göre şekillendiren elemanlardır. Canlının mutlu bir yaşam sürebilmesi için, içinde bulunduğu mekânı bütün boyutlarıyla algılaması gerekmektedir (Doruk,1973 akt. Koç 2012: 19).

Mekân içerisinde çocuğun algı alanının dışına çıkan duvarların bulunması, yani tam göremediği kısımların olması onu huzursuz edecek sorunlardandır. Çocuk için oluşturulan alanlarda bu tarz hususlara dikkat ederek çocuğun kendini daha güvende ve rahat hissetmesini sağlayıp, ilgisini daha kolay öğretilene çekmek mümkündür.

Çocukta başarıyı etkileyen diğer bir konu ise doğal ışığın mekânda kullanımınıdır. İç mekân tasarlanırken pencerelerden gelen doğal ışığın önünün kapatılmadan mekânın ortasına kadar alınması önemli gerekliliklerdendir. Eğitim yapılarında etkin doğal ışık kullanımıyla öğrenme performansı yükselmekte, çalışanların ve öğrencilerin motivasyonu ve çalışma üretkenliği artmaktadır (Türk, Midilli Sarı 2020:727).

Mekân Donatıları

Konferans salonlarında kullanılan en önemli donatıların başında seyirci koltukları gelmektedir. Seyirci koltuklarının belli bir düzen içerisinde art arda dizilmesi mekânda bir yüzey ve doku meydana getirmektedir. Bu bağlamda mekândaki hâkim renkler; zemin, tavan ve duvar renginden sonra koltukların rengi de olmuştur. Seyirci koltuğunun konfor ve rahatlık sağlaması için beden ölçülerine ve ergonomik kullanımına uygun olması gerekmektedir.

Konferans salonunda kullanılan diğer mekân donatıları ise duvarlar üzerindeki elemanlar ve aplik aydınlatma armatürleridir. Duvar elemanları ve aplik aydınlatmalar çocuğun algı çeşitliliğini sağlamak adına önemli detaylardandır. Duvar elemanlarının renkleri, çocuğun algısını görsel yönden zenginleştirebilecek etmenlerdendir. Renkler, bir anlam ve bir çağrışıma sembolize etmek, dikkat çekmek, akılda kalmak, etkilemek, yön vermek, farklılaşmak, fark edilmek ya da fark edilmemek, tutum ve davranışları yönlendirmek, rahatlamak, rahatlatmak ya da heyecanlandırmak için kullanılabilir (Özcan, 2018, :86).

Bu bağlamda davranışlarımızı ve hislerimizi etkileyen renklerin eğitim yapılarında kullanıldıkları yerlere, kombinasyonlarına ve psikolojik etkilerine göre doğru kullanımları çocukların konsantrasyon sürelerini bununla beraber de başarılarını küçümsemeyecek derecede etkilemektedir.

Çocuktaki Duyu ve Duyumlar Üzerinden Mekânın Algılanması

Mekânları algılamada öne çıkan duyu görme olsa da mekânlar görmenin ötesinde ayrıca duyu ve duyumlar yardımı ile algılanırlar. Mekân algısı ele alınırken her ne kadar ilk başta görme duyusu kaynaklı algıya ağırlık verilse ve diğer duyumlama şekilleri ihmal edilse de algılama aşlında tüm duylardan farklı oranlarda etkilenir (Aslan, Aslan, Atik, 2015, :140). Mekânlar görme, duyma, işitme, dokunma, tat alma duyları ile deneyimlenerek algılanır. Yani mekânda zaman geçirmek, anılar biriktirmek gerçek mekân algısını oluşturur. Mekân algısı özeldir.

Kişinin mekânı yaşayarak, geçmişteki deneyim ve bilgileri ile harmanlaması sonucu kişiye özel olarak şekillenir. Mekân tasarımlarında mekânı yaşayan insanların çoğunluğunda oluşan yargı, mekânın doğru ya da yanlış tasarlanan yönlerinin belirlenmesini sağlamaktadır. Çocuklar için yapılan mekânlarda doğru tasarımların oluşturulması, yerin çocuğun tüm algılarını etkileyecek olmasından dolayı çok önemlidir. Çocuklara o yaşlarda sunulacak deneyim ve algı zenginliğinin ileriki zamanlarda da etkisinin devam edeceğini bilmek, mekân tasarımları sırasında daha da bilinçli davranılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Mekânda atmosfer, hareket, yer kavramı ve çok duyulu deneyim kavramları mekân algısını oluşturan belirleyicilerdir.

Atmosfer

İç mimaride ortamın atmosferi denildiğinde anlatılmak istenen, mekânın kullanıcıda oluşturmuş olduğu etkidir. Bu etki mekândaki; detaylar, seslerin tınısı, hissedilen sıcaklık, zamansızlık, kuşatılma hissi, ışık, malzeme çeşitliliği ve uyumu ile oluşturulmaktadır. Yani mekânın atmosferi o mekânın deneyimi sırasında yaşanan hislerle ortaya çıkmaktadır. Mekân tasarımında önemli olan sadece görsel algıya hitap eden estetik mekânlardan çok atmosferi olan yerlerin oluşturulmasıdır. Mimari eserlerin yarattığı işitsel deneyimin en önemlisi sükûnettir. Yoğun bir mimarlık deneyimi tüm dış gürültüyü bastırır. Dikkati kendisine yöneltir ve kişiye temel yalnızlığını hatırlatır (Erkan Yazıcı, Çakıcı Alp, 2017: 63). Bu bilgiden hareketle örnek vermek gerekirse; çocuğun kendini rahat ve huzurlu hissetmesini sağlayacak özelliklerden biri mekânın akustik olarak işleve uygunluğudur. Akustik açıdan en dikkat edilmesi gereken mekânlardan biri de konferans salonlarıdır. Konferans salonunu kullanan öğrencilerin arka plandaki gürültüleri, öğrencilerin dikkat sürelerini kısaltmakta ve öğrenme performanslarını olumsuz yönde etkilemektedir. Hatta gürültü sonlansa bile dikkat dağınıklığı devam edebilmektedir. Bu sebeple konferans salonlarındaki gürültüyü engelleyecek malzemelerin ve donatıların kullanımı tercih edilmelidir.

Yer Kavramı

Bireyin neyi göreceği, nasıl algılayacağı, hangi görüntüleri algılayıp hangilerini algılayamayacağı, algıladığı görüntülere ne tür anlamlar yükleyeceği, onun bilgi birikimi ve deneyimleriyle ilgilidir (Erkan Yazıcı, Çakıcı Alp, 2017: 60). Kişinin geçmişte yaşamış olduğu

tecrübeler, şu anda mekânda yaşadıklarıyla birleşerek o mekânın algısını oluşturur. Mekân hakkında oluşan genel yargı her yeni deneyimle evrilir.

Mekânda geçirilen süre ve deneyim ile mekân kullanıcısı o yerle bir bağ kurar. Bu bağ her insan için farklı anlamlar ifade eder ve mekânın artık insan için "yer" kavramına dönüşmesini sağlar. Daha önceden tecrübe ettiği ya da etmediği koku, doku, ses, his, bir kompozisyon oluşturur ve geçmişteki tecrübelerle harmanlanır sonuçta da ortaya öznel bir deneyim çıkar. Kişi geçmişten günümüze getirmiş olduğu tecrübeleriyle birlikte mekândan içeri girer, mekânı yaşar sadece kendine özgü bir deneyimle mekândan ayrılır. O mekânda yaşadıkları ile insanın kendini oraya ait hissetmesi ve oranın bir parçası olması asıl meseledir. Alman filozof Heidegger (1889-1976) binaları, mekânları ya da objeleri nesne olarak değil, deneyimlerle birlikte hatırlanan ve anıları olan yerler olarak algılamamız gerektiğini savunmaktadır (Şahin, 2020: 50).

Tasarlanan mekânın insanlar tarafından anlamlandırılması birbirinden farklı olmakla birlikte çoğunluk için ortak duyguları da içermektedir. İnsanların ortak hisleri mekânın ana ruhunu oluşturur. Yapılan binaların, çocukların gelişimsel ve bireysel gereksinimlerini karşılayacak düzeyde standartlara sahip olması durumunda; çocukların kendilerini güvende hissetmeleri sağlanacak, bu durum da akademik ve sosyal beceriler açısından olumlu davranışlar sergilenmesine fırsat yaratacaktır (Havayioğlu, 2001; Hebert, 1998'den akt. Özkubat, 2013: 60).

Çocuklar için tasarlanan alanlarda çocuk ölçeği dikkate alınarak yapılan tasarımlar sayesinde çocuğun o mekâna duyduğu güven ve aidiyet duygusu pekiştirilerek ortama olan sevgisi artmaktadır. Çocuğun mekânı algılamasını kolaylaştıran ve güven veren, onu korkutmayan mekânlar çocuğun ortam içerisinde kendini rahat ve huzurlu hissetmesini sağlayabilmektedir. Yer in insanlar için en önemli özelliği deneyim ve eylemlerini organize etmesi olduğuna odaklanmasının yanında, insanın yer ile ilişkisini "içerdelik" ve "dışardalık" yöntemleri üzerinden değerlendirmektedir. Yer in içinde olmak, yere ait olmak, emniyette olmak ve yer ile tanımlanmayı içermektedir (Şahin, 2020: 51). Yani iç mimar, mekânda hangi işlevin, ne şekilde, hangi sınırlarla yapılacağını çeşitli yollarla tarif eder insanın o mekân içerisinde nereye konumlanacağını ve ne şekilde hissedeceğini belirlemeye çalışır. Mekânı mekân yapan sadece fiziksel sınırlar değildir. Sınırlar fiziksel olabileceği gibi, farklı duyularla da algılanabilecek biçimde de olabilir. Yerdeki bir su birikintisi, oyuncaklarla oluşturulmuş alan, havadaki yemek kokusu, müzik sesini içine alan hacim konuya örnektir. (Erkan Yazıcı, Çakıcı Alp, 2017 s:58).

Gallerli coğrafya profesörü Edward Charler Relph (1976), yerleri pratiğe/eyleme dayalı bilgilerimizle kavradığımızdan bahseder. İnsanların yerlerini oraya ait olmayandan korumak istemeleri, yabancılardan sakınmaları ve bıraktıkları yerler için nostaljik anlatılar üretmeleri, insan ilişkisindeki var oluşla ilgili gizi açıkça göstermiştir. Sonuçta, mekân, yerden farklı olarak, anlamı olmayan bir alan şeklinde görülür. İnsanlar mekânlara anlam yüklediklerinde ve bir biçimde onunla ilişki kurduklarında, ona değdiklerinde, mekân bir yer haline gelir (Tuncer Gürkaş, E., Barkul, Ö., 2012).

Çok Duyulu Deneyim

Mekân tasarımı sürecinde, renk, doku, malzeme, form gibi insanların görme duyularına hitap eden tasarımların öne çıktığı düşünülse de görme duyusu ile mekân deneyiminde duyma, hissetme, koku ve tat alma duyularına hitap edilen tasarımların daha etkileyici oldukları bilinmektedir. Yani mekân, insanın ne kadar çok duyusunu uyarırsa, onun etkileyciliği ve insanla bağ kurma kapasitesi o kadar artmaktadır. Geçmişte yaşanan ve normalde hatırlanmayan bir anı, onu su yüzüne çıkaracak bir tetikleyici sayesinde anımsanabilmektedir (Erkatal, 2014: 82). Bu tetikleyici benzer akustik ortam, doku, tat ve koku olabilmektedir. Nasıl Mısır Çarşısı denilince orayı gezen birçok insanın aklına baharatların kokusu geliyorsa, birçok mekânda belleğimizde

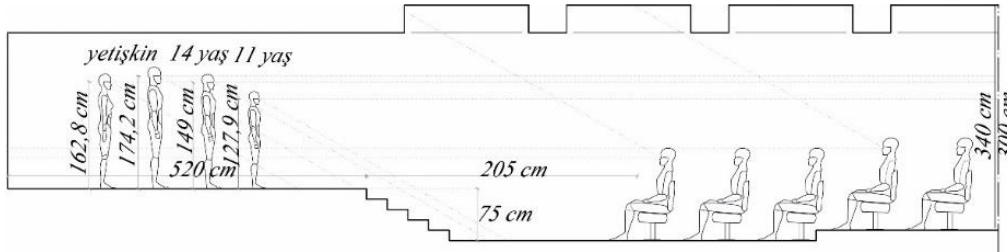
kokusu ile yer etmiştir. Hamamlardaki rutubet, kiliselerdeki mum kokusu da konuya örnektir. (Erkan Yazıcı, Çakıcı Alp, 2017: 64). Her mekânın kendine özel kokusu, akustik yapısı, hissi ve tadı vardır. Mekânın bu özellikleri onun nasıl bir yer olduğunu algılayıp belleğimizde yer etmesini sağlar. Koku, dokunma, işitme, tatma duyuları hafızada yer ederek geçmişten gelen tecrübelerin akla gelmesini tetikler yeni anıların oluşmasında kalıcı etkiler yapar.

Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu Konferans Salonu Örneği Üzerinden Çocuğun Konsantrasyon Süresinin Belirlenmesi Açısından Mekân Tasarımının Anket Çalışması Eşliğinde İrdelenmesi

Bu makalede geçen kuramsal bilgiler ışığında Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu incelemeye alınmıştır. Bartın şehrinin Ulus İlçesinde yer alan 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu 4.682 m²alana kurulmuş, 4 katlı betonarme bir binadır. Okul müdürünün 2018 senesinde il milli eğitim müdürlüğüne iletmış olduğu yazılı talep üzerine, okul içerisindeki konferans salonunun eksikliklerinin bulunduğu ve tadilatının yapılması gerektiğine karar verilmiştir. Okulun zemin katında bulunan aynı zamanda hem okul içinden hem de dış cepheden girişi olan konferans salonu 234 m²dir. 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu konferans salonunun onarımı için Bartın İl Özel İdaresi teknik personelleri görevlendirilmiş ve 2019 senesinde onarımı yapılmıştır.

Konferans salonundaki eksiklikler okul yönetimi ve teknik personeller tarafından belirlenmiştir. Konferans salonundaki bu çalışmaya konu olan sorunlar; engelli bireylerin salon girişini engelleyen kot farkları, öğrencilerin mekân düzeni açısından güvenli bir ortamda eğitim görememeleri, salonun akustik yönden yetersiz olması, ortam sıcaklığının yetersizliği, mekâna öğrencilerin ilgisinin olmaması ve konferans salonunun etkin bir şekilde kullanılamamasıdır. Bu makaleye deneysel alan olarak bu konferans salonunun seçilmesinin nedenleri, 2. yazarın da mekânın tadilat sürecinde görevli olması, yapılan uygulamanın makale kapsamına uygunluğu ve daha sonra yapılacak uygulamalar için veri toplamaya müsait olmasıdır.

Şekil 1: İncelemesi yapılan konferans salonunun sahne-seyirci uzaklığı, tavan yüksekliği- kullanıcı ilişkisini gösteren kroki kesit. (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.)

Şekil 1’de izlenebildiği üzere, konferans salonunun zeminden tavana kadarki yüksekliği 3.70 m’dir. Aynı zamanda tavadan 0.60 m kirişlerin sarkması nedeniyle ses yutucu özelliği olmayan tavan yüzeyine çarpan seslerin yankı yapma sorunu mevcuttur. Konferans salonunun en arkasından sahneye olan mesafe 13.90 m’dir. Eğitimciler konferans salonunda çocukların dikkat sürelerinin kısa olmasından şikâyetçidirler. Aydınlatma sadece kirişler arasındaki beyaz floresanlarla sağlanmaktadır. Sahne için ayrı aydınlatma bulunmamaktadır. Seyircinin sahneyi rahat görebilmesi için gerekli olan sahne yüksekliği yetersizdir. Seyircinin görüş alanının genişlemesini sağlayacak zemin kodlandırması yoktur. Konferans salonunda onarım yapılarak salonun öğrenciler tarafından sık kullanılabilmesini ve eğitime en verimli şekilde hizmet etmesini sağlamak onarımın ana amaçlarındandır. Bu sorun tespitlerinden sonra yapılan uygulamanın irdelenmesi, makalenin kuramsal alt yapısındaki başlıklara göre olmuştur. Öncelikle mekânın yatay bölücülere olan tavan ve zeminindeki uygulamalar analiz edilmiştir.

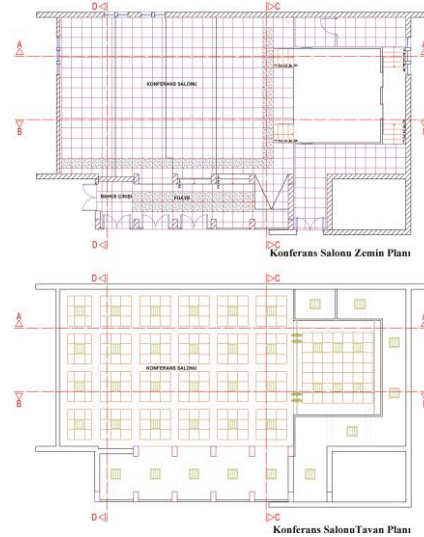
Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu Konferans Salonu Örnekleminde Eğitim Yapılarında Konferans Salonu Tasarımının Çocukların Dikkat Süresi ile İlişkisi

Resim 1: *İncelemesi yapılan konferans salonunun tadilat öncesinde ve sonrasındaki tavan tasarımını gösteren fotoğraflar. (2. Yazar arşivi)*

Resim 1’de deneysel alanın tadilat öncesi ve sonrası durumlarından görüldüğü üzere öğrencilerin kendilerini güvende, rahat hissetmeleri, akustik ve aydınlatma ihtiyaçlarının çözüme kavuşması amacıyla tavan tasarımı çalışılmıştır. Konferans salonunda tavanın düz bir şekilde tamamen akustik asma tavanla kapatılması; salon en ve boyunun, yüksekliğine oranına göre mekânı çok basık gösterecek bir seçenektir. Öğrenciyi hem psikolojik olarak rahat hissettirecek hem de mekânı basık göstermeyecek bir çözüm oluşturmak için tavana yalancı kirişler eklenerek hazneler oluşturulmuş, hazneler kirişlerden yüksekte bırakılmış, akustik özellikte panellerle kaplanmıştır. Her haznenin ortasına gün ışığı LED (Light Emitting Diode-Işık Yayan Diyot) armatürler yerleştirilmiştir.

Şekil 2: *İncelemesi yapılan konferans salonunun onarım sonrasındaki zemin ve tavan planı tasarımını gösteren plan çizimleri (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.)*

Mekânlar arasında ayırıcı görev üstlenen kirişle taşıyıcı olarak kullanılmalarının yanı sıra mekâna estetik değer katmak, mekânın statüsünü belirlemek, daha iyi algılanmasını sağlamak ve mekânları birbirine bağlamak veya ayırmak gibi roller üstlenmektedir (Şentürk, Erten Bilgiç, 2015: 59). Mekândaki tavan tasarımı ile ses kontrolünü sağlamak ve aydınlığı dengeli hale getirmek mümkün olmuştur. Ayrıca mekânda sahne ile seyirci alanlarının işlev olarak birbirinden farklı olmaları tavan tasarımlarının farklı olması ile de vurgulanmıştır.

Zemin kaplamasında (Şekil 2) renk ve model farklılıkları oluşturarak öğrenci güzergâhı belirlenmiştir. Sahne ile seyirci alanlarını sınırlandırmak amacıyla yine zeminde renk ve model

farklılıkları kullanılmıştır. Sahne zemini ile ana mekân zemini farklılaştırılmıştır. Bu sayede sahne kullanıcısı ile izleyicinin sahne sınırlarını daha iyi algılaması hedeflenmiştir. Mekânda izleyici zemininde üç oturma sırasında bir kot farkı yapılmış böylece sahnenin izleyici tarafından daha rahat görülmesi sağlanmıştır. Konferans salonu tavanının sadece seyirci kısmında özelleşerek aynı kare haznelerin tekrarı şeklinde devam etmesi mekânın seyirciyi kuşatmasını sağlamıştır.

Resim 2: *İncelemesi yapılan konferans salonunun tadilat öncesinde ve sonrasındaki duvarlarını göstermektedir (2. Yazar arşivi).*

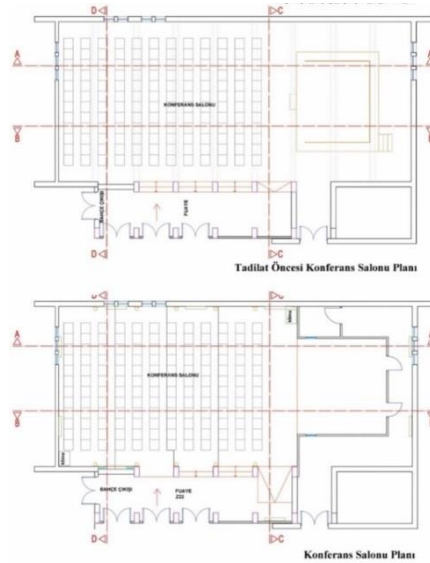
Tadilat Öncesi Durum

Tadilat Sonrası Durum

Mekânın dikey bölücülere olan duvarlar mekânın işlevine göre düzenlenmiş, mekânın erişilebilirliği düşünülerek rampa oluşturulmuş ve sahne girişi için merdivenler yapılmıştır. Şekil 3'te belirtildiği üzere konferans salonu onarılmadan önce sahne arkası girişleri ve ses ışık ayarları için teknik oda yoktur. Mekânın doğru işleyebilmesi için sahne, teknik oda ve sahne arkası girişleri konferans salonuna duvarlar eklenerek oluşturulmuştur. Sahne arkası duvarları öğrencilerin sahneye odaklanabilmeleri amacıyla koyu renkte yapılmıştır. Teknik odakilerin sahneye müdahale edebilmeleri amacıyla sahne yanlarındaki duvarlara pencereler yerleştirilmiştir. Resim 3'te görüldüğü gibi konferans salonunun duvarları zeminden belli bir yüksekliğe kadar, gürültü kontrolünü sağlayabilmek amacıyla ses yutucu malzeme olan taş görünümlü strafor duvar kaplaması ile çevrelenmiştir. Ana mekândan sahneye güvenli ulaşım için öğrenci ergonomisine uygun çift taraflı merdivenler oluşturulmuştur. Yapılan tüm bu onarımlar izleyicinin ve sahnede olanın konsantrasyonunun devamını sağlamada etkili olacak değişikliklerdir.

Şekil 3: *İncelemesi yapılan konferans salonunun tadilat öncesinde ve sonrasındaki planlar (2. Yazar arşivi).*

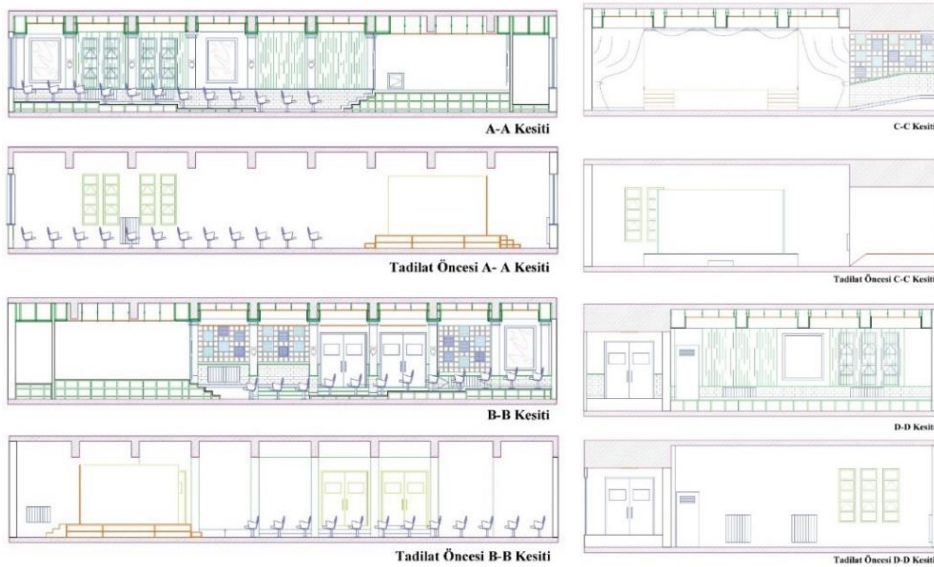
Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu Konferans Salonu Örneğinde Eğitim Yapılarında Konferans Salonu Tasarımının Çocukların Dikkat Süresi ile İlişkisi

Resim 3. *İncelemesi yapılan konferans salonunun tadilat öncesinde ve sonrasındaki mekân donatılarını anlatmaktadır (2. Yazar arşivi).*

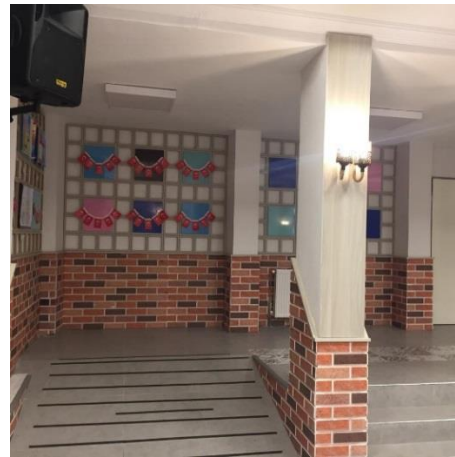
Mekân donatılarında duvarlardaki ahşap kare paneller, duvar çerçeveleri, duvar aydınlatmaları ve seyirci koltukları incelenmiştir. Duvarlarda kullanılmış olan farklı renklerdeki ahşap kare paneller mekânın daha eğlenceli görünmesini sağlayarak, oranın öğrenciler için oluşturulduğunu vurgulamıştır (Resim 4 ve Şekil 4). Ayrıca ahşap kare paneller ortamdaki ses kontrolünü sağlayan elemanlardan biri durumundadır. Renkli kare ahşap paneller ile görsel bütünlük oluşturulmuş ve çocukların mekân içerisinde kendilerini mutlu hissetmeleri istenmiştir. Geri kalan uygun duvarlara beyaz renkli çerçeveler konulmuş gerekli zamanlarda çerçevelere asılacak görseller ile mekânın istenilen ruha bürünmesi sağlanmıştır. Duvarda kullanılan aydınlatmalar eğitimler ve gösteriler sırasında seyircilerin uygun aydınlık seviyesinde sahneyi izlemelerine olanak vermiştir. Mekândaki 132 adet seyirci koltuğunun konferans salonunda hâkim renk ve dokuyu oluşturması, mekân algısı açısından seyirci koltuğunun önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Konferans salonunda mavi renkte olan seyirci koltukları öğrencilerin mavi renginin etkisiyle sakinleşerek uzun süre boyunca sahneyi izlemesine yardım etmektedir.

Şekil 4: *İncelemesi yapılan konferans salonunun tadilat öncesinde ve sonrasındaki mekân kesitlerini anlatmaktadır. (Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.)*

Mekânın duyu ve duyular açısından algılanmasına yönelik yapılan çalışmalarda öğrencilerin mekânın atmosferini akustik, ışık, zaman ve mekânın bütünleşmesi ile algılamaları sağlanmıştır. Mekân, kullanıcıyı bu tasarım süreci ile tadilat öncesi durumuna oranla daha iyi içine almış, mekânı hissettirmiş ve yapılan aktiviteler ile zaman ve mekân bütünleşerek tek olmuştur. Konferans salonunda yapılan çalışmalarda öğrencilerin mekândaki “yer kavramını”; varlıklarına uyumlu alanların oluşturulması, aidiyet duygularının desteklenmesi ve sınır öğelerinin kullanılmasıyla bilinçli ya da bilinçsiz hissetmeleri sağlanmıştır. Konferans salonundaki panolarda öğrenci çalışmalarının sergilenmesi ile öğrencilerin kendilerini mekâna daha ait hissetmeleri istenmiştir. Ayrıca konferans salonunda yer alan ahşap paneller ve panolar eğitimler dışında da öğrencinin merak ve keşfetme duygularını ortaya çıkararak öğrenme isteklerini tetiklemektedir. Zaman içerisinde sergilenen pano içeriklerinin değişmesi ile öğrencilerin farklı bilgiler edinebilmeleri mümkündür. Oluşturulan ahşap paneller ve panolar mekânın öğrenciler için kurgulandığını vurgulayan öğelerdir. Bu bağlamda öğrenci mekân içerisinde kendini değerli hisseder ve mekân ile arasında duygusal bir bağ oluşur. Mekânın yer olabilmesi için en önemli özelliklerden olan mekân içerisinde eylemlerin organize edilmesi yer içerisindeki “içerdelik ve dışardalık” hissinin oluşabilmesi konferans salonunda sahne ve izleyici alanlarının sınırlandırılması ile oluşturulmuştur. Konferans salonunda sahne ile izleyici zemini malzeme farklılıkları ile birbirlerinden ayrılıp sınırlandırılmıştır. Ayrıca mekân kullanıcıya hangi eylemin içinde ya da dışında olduğunu da anlatmaktadır. Konferans salonunda yapılan çalışmalarda öğrencilere mekândaki çok duyulu deneyim kavramı dokunma ve duyma duyuları ile verilmiştir.

Resim 4. *İncelemesi yapılan konferans salonunun tadilat sonrasındaki mekânın duyu ve duyular açısından algılanmasını ifade etmektedir (2. Yazar arşivi).*

Konferans salonunda yapılan tasarımsal değişiklikler ile mekânda ses ve sıcaklık denetimi sağlanmıştır. Ortamdaki mavi renkli koltukların soğukluk etkisini dengelemek amacıyla duvarlarda sıcak renkler kullanılmıştır. Konferans salonu tasarımlarında kullanılan koltuklar, duvar elemanları ve duvar dokusu çocuğu görsel olarak aynı zamanda da duyu ve duyular yönünden etkilemektedir. (Resim 5). Konferans salonunda bulunan bu elemanların mekândaki dokuyu oluşturması, çocuğun mekân hakkındaki fikrini önemli derecede etkileyecektir.

Yapılan bu irdelemelere ek olarak konferans salonunu tadilat öncesinde ve sonrasında kullanan 16 adet öğretmen ile çevrimiçi anket yapılmıştır. 27 adet beşli Likert ölçeği şeklindeki sorulardan oluşan bu anket çalışması, ortaokul öğrencilerinin dikkat sürelerinin mekân tasarımı ile ilişkisini incelemek ve öğrencilerin konsantrasyon sürelerinin artırılmasında, iç mekânın katkılarının araştırılması amacıyla hazırlanmıştır. Anket çalışması sonucunda elde edilen verilere göre çalışmadaki kuramsal bilgilerin pratikte ne şekilde algılandığı ve onarım çalışmasında yapılmış olan değişikliklerin olumlu ve olumsuz yönlerinin tespiti sağlanmıştır.

Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu Konferans Salonu Örnekleminde Eğitim Yapılarında Konferans Salonu Tasarımının Çocukların Dikkat Süresi ile İlişkisi

Konferans salonunun eski ve yeni halinin kullanıcısı olan ve öğrencileri mekânı kullanımları sırasında gözlemleyen 16 öğretmen ile anket yapılmıştır. Anket soruları makale kurgusundaki ana ve alt başlıklara veri sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Toplanan verilere göre; konferans salonunun onarımı sonucunda öğrencilerin konsantrasyon süreleri artmış, ortam dikkat dağıtacak unsurlardan arındırılmış ve mekân akustiği uygun hale gelmiştir. Konferans salonunda drama, müzik, ritim, koro gibi çalışmalar daha sık yapılmış, öğrencilerin mekâna gelme isteği artmıştır. Yapılan onarımla mekânın aydınlık seviyesi arttığı kullanıcılar tarafından da fark edilmiştir. Zemin malzemelerindeki değişiklikler öğrenciyi yönlendirici ve sınırlandırıcı etkiler yapmış, mekân formunda yapılan değişiklikler ile görsel bütünlük sağlanmış, öğrenci kendini daha güvende ve huzurlu hissettiğini gösteren davranışlarda bulunmuştur. Anket sonuçları, makalede kullanılan ana ve ara başlıklarla tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1: *Bartın Ulus 75. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu öğretmenlerine yapılan anket sonucunda açığa çıkan bulguları göstermektedir.*

	Yatay Bölücüler	Dikey Bölücüler	Mekân Donatıları	Atmosfer	Yer Kavramı	Çok Duyulu Denetim
Mekan Akustiği (çınlama, gürültü,	+	+	+	+		+
Mekânda ses yutucu malzeme kullanımı	+		+	+		+
Mekân aydınlık seviyesinin sağlanması	+	+	+	+		
Mekânda doğal ışık kullanımı		+		+		
Mekân Konforu	+	+	+	+	+	+
Mekândaki sınırlayıcı öğeler	+	+	+		+	
Mekânın Yönlendirici	+	+			+	
Mekândaki görsel bütünlük	+	+	+	+	+	
Mekândaki görsel süreklilik	+	+	+	+	+	
Mekândaki görsel zenginlik	+	+	+	+	+	
Mekân estetiği	+	+	+	+	+	+
Mekânla bağ kurma			+		+	
Mekânın sakinlik ve huzur etkisi	+		+	+	+	+
Mekânda merak unsuru	+	+	+		+	
Mekândaki konsantrasyon	+	+	+	+	+	+
Mekânda Dokunma duyusu		+	+		+	+

Bulgular ve Değerlendirmeler

İnsanlarda mekân algısı iki temel yol ile oluşmaktadır. İlk yöntem mekânın görsel algı yoluyla algılanması, ikinci yöntem ise mekânın duyu ve duyular yoluyla algılanmasıdır. İnsanların motivasyonları, düşünceleri, ruh durumları, davranışları buldukları mekânın etkileri ile şekillenmektedir. Bu bağlamda özellikle geleceğimizin en iyi şekilde kurgulanması açısından çocukların eğitim gördükleri yapıların doğru tasarlanmış olması oldukça önem arz etmektedir. Çevreden gelen bilgilerle şekillenen çocuğun ne öğreneceği, hangi hızda öğreneceği ve ne

kadarının kalıcı olacağı, mekânın çocuğa ne kadar destekleyici olduğuyla ilişkilidir. Bu sebeple Bartın Ulus 75. Yıl Ortaokulu konferans salonu onarımı ile mekânda yapılan değişikliklerin öğrencilerin mekânı algılaması görsel algı ve duyu ve duyular yoluyla incelenmiştir. Mekânda yapılan değişikliklerin öğrencilerin dikkat sürelerinin uzatılmasında ne gibi etkilerinin olduğu yapılan anket çalışması ile sorgulanmıştır.

Mekânın görsel algı yoluyla algılanması sonuçları;

- Mekân donatıları, yatay ve dikey bölücülerle ortamda görsel olarak dikkat dağıtacak unsurların bulunmaması ve görsel bütünlüğün sağlanması için çalışılmıştır.
- Mekânda izleyici zemininde üç oturma sırasında bir kot farkı yapılmış ancak yerleştirilen koltuklarda şaşırtma yapılmaması nedeniyle izleyicinin dikkatinin dağılması tamamen önlenememiştir.
- Mekânın pencerelerden ışık alıyor olması öğrencilerin motivasyon ve başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Ancak pencerelerdeki perdelerin siyah olması görsel bütünlüğü bozmuş, dikkat dağıtıcı bir unsur oluşturmuştur. Bu sebeple siyah perdenin yerine karartmalı stor perde kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.
- Konferans salonunda kullanılan renkler, ahşap kare paneller ve duvar çerçeveleri ile öğrencinin orada sıkılmadan eğitim görmesini sağlanmıştır.
- Sahnede, izleyici alanının duvar ve tavanında farklı işlevde ve türde aydınlatmaların kullanılmasıyla, konferans salonunda yapılacak her etkinlik için aydınlık seviyesi yeterli hale gelmiştir.

Mekânın duyu ve duyular yoluyla algılanması sonuçları

- Konferans Salonunun onarımı sonucunda mekân akustiği daha iyi hale gelmiş, gürültü, yankı, çınlama gibi sorunlar ortadan kalkmıştır. Bu sebeple mekânda duyma ile ilgili konsantrasyonu bozacak unsurlar çözüme kavuşturulmuştur. Ortamda akustiğin sağlanması mekân atmosferinin oluşmasına katkı sağlamıştır.
- Konferans salonundaki onarım sonucunda işleve ve yere göre aydınlık seviyelerinin kontrolü yapılmış, bu sayede öğrencilerin kendilerini güvende ve rahat hissetmeleri sağlanmıştır.
- Mekânda çocuktaki aidiyet duygularını pekiştirecek unsurlar oluşturulmuştur.
- Konferans salonundaki sınırlayıcı ve yönlendirici öğeler ile mekândaki yer kavramına atıfta bulunulmuştur.
- Konferans salonları mekân işlevi nedeniyle kullanıcının anı biriktirme ve orayı içselleştirilmesine en uygun yerlerdendir. Bu sebeple mekân ne kadar iyi tasarlanırsa o yerin ve anıların akılda kalıcılığı da o kadar fazla olacaktır.
- Konferans salonunda doku kavramı duvarlardaki panolar, taş görünümlü köpük ve koltuklar aracılığı ile verilmiştir. Ancak mekân onarımında akustik ve mali nedenler bir yana bırakılırsa, kızıl taş kaplamaya sahip okul cephesine uygun olarak konferans salonunda da taş görünümlü köpük yerine doğal taş kaplama malzemenin kullanılması tercih edilebilirdi.
- Mekâna eklenen kaloriferler sayesinde ortam sıcaklığı artmış ve konferans salonu daha konforlu ve kullanılabilir bir mekân haline gelmiştir.

SONUÇ

Okullardaki konferans salonları eğitimin bir parçasıdır. Düzenli olarak drama, spor, müzik gibi aktivitelerle iç içe olan çocukların konsantrasyon süreleri bu aktivitelerle uğraşmayan yaşlılarına oranla daha yüksek olduğu çeşitli çalışmalarla ispatlanmıştır. Deneysel alan olarak seçilen konferans salonunu kullanan öğretmenlerle yapılan anket sonucunda, konferans salonunun kullanımının artması ile mekânda müzik, drama, ritim, koro çalışmalarının yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu bilgiden hareketle konferans salonlarının tasarımının öğrencilerin dikkat süreleri ile ilişkili olduğu ispatlanmıştır.

Okullarda işlevsel ve estetik kaygı ile tasarlanmış mekânların oluşturulması sayesinde öğrencilerin bu alanları kullanımında artış görülmüştür. Bu artış okul devamlılıklarının da artacağına işaret etmektedir. Okul devamlılığı, okullarda başarılı öğrencilerin yetiştirilmesinin ön koşullarındandır. Anket çalışmasında çıkan sonuçlara göre, onarımdan sonra çocukların konferans salonunda yapılan eğitimlerde, dikkat sürelerinin artmış olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak, okullarda konferans salonu tasarımlarının çocuk gelişiminde ne kadar etkili olduğu bulgu ve değerlendirmelerden anlaşılmaktadır. Öğrenci, eğitim göreceği mekânlarda ne kadar doğru ve zengin uyarıcı ile karşılaşır ve o mekânla duysal bağ kurup kendini iyi hissederse orada öğreneceği bilgi de o kadar kalıcı olacak, öğrenme eylemi uzun süre devam edecektir.

KAYNAKLAR

Al Şensoy, S., & Sağsöz, A. (Aralık 2015). Öğrenci Başarısının Sınıfların Fiziksel Koşulları ile İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi (KEFAD) Cilt 16, Sayı 3* , 87-104.

Aslan, F., Aslan, E., R., & Atık, A. (2015). İç Mekânda Algı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi Cilt.5 Sayı.11* , 139-151.

Çukur, D., & Güller Delice, E. (2011). *Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun Mekân Tasarımı*. Aile ve Toplum Yıl:12 Cilt:7 Sayı:24, s.25-36.

Doğan, Y. (2007). *İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri*. U.Ü. Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:8, Sayı:13, s.155-187.

Erdal, G. G. (2012). *Gelişim ve Öğrenmek Kuramcılarına Göre Müzik Öğretim Yöntemlerinin Okul Öncesi Eğitimdeki Yeri*. International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education, cilt 1, sayı 4, s. 59.

Erkan Yazıcı, Y., & Çakıcı Alp, N. (2017). *Duyuların Mekânsal Deneyimleri Şekillendirmesi: SagradaFamilia Kilisesi*. SDÜ ART -E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi Cilt:10 Sayı:19.s. 55-77.

Erkartal, P. Ö. (2014). *Modern Mimaride Biçimsel Kurguların Sorgulanması ve Dokunsal Mimari*. T.C. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Erten Bilgiç, D. (2015). *Kent Konutlarında Çocuk Odası Mekân Tasarımı ve Mobilyası*. MikaelCol(Ed.). Saarbrücken: Türkiye Alim Kitapları.

Koç, B. (2012, Eylül). *Çocuklar İçin Tasarlanan Mekânlarda Bilişsel Sınırlar*. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi .

Orhan, İ. (2020). *Ortaokul Öğrencilerinin Dikkat Performansının İncelenmesi*. Journal of Global SportandEducationResearch III (1):22-28, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1167445> izlenme tarihi 04 06 2021

Özcan, M. (2018). Renklerin Tüketimde ve Sağlıkta Önemi. *Black Sea Journal of Agriculture 1(3)* , 83-88.

Özelma, Y. (2015). Piyano Eğitiminin İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinde Genel Yetenek Düzeyine Etkisi. *T.C. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzelsanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Doktora Tezi* . Malatya.

Özkubat, U. S. (Aralık 2013). Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 4(2)*, *Journal of Educational Sciences* , 58 - 66.

Sağlam, T. (2003). *Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı?* Tiyatro Araştırmaları Dergisi Cilt17, Sayı 17.s. 4-21.

Şahin, E. B. (2020). *Kahve Mekânı Tasarımı ve Kullanıcı İlişkisinin Fenomenolojik Yöntemler Üzerinden İrdelenmesi*. T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Şentürk, P., & Erten Bilgiç, D. (2015). *Okul Öncesi Eğitim Sistemlerinin İç Mekân Tasarımlarında Algısal Sınırlamalar*. 9. Sinan Sempozyumu. Edirne Türkiye: Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, s. 55-62.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı (2015), Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu.

Tuncer Gürkaş, E.,Barkul.,Ö. (2012). *Yer Üzerine Kavramsal Bir Okuma Denemesi*.Sigma 4 Özel Sayı, YTÜ, s. 3-11. <http://www.ytusigmadergisi.com/pdfs/418.pdf> izlenme tarihi: 02 06 2021

Türk, S. A., & Midilli Sarı, R. (2020). *Eğitim Yapısı Tasarımını Duyular Üzerinden (Yeniden) Düşünmek*. Sanat ve Tasarım Dergisi. Sayı 26, s. 719-751.

URL1:https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2019_2020.pdf erişim tarihi: 30 05 2021